

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2018-04-05
Stockholm

Mål nr
P 11467-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-11-22 i mål nr P 2013-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Samverkansnämnden miljö och bygg i Ulricehamns och Tranemo kommuner

Motpart

Tranemo-Uddebo Missionsförsamling

SAKEN

Bygglov för fasadändring på kyrkobyggnad på fastigheten XX i Tranemo kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Samverkansnämnden miljö och byggs i Ulricehamns och Tranemo kommuner beslut den 8 februari 2017, § 21, att avslå ansökan om bygglov för fasadändring på fastigheten XX.

Dok.Id 1406130

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDE OCH INSTÄLLNING I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Samverkansnämnden miljö och bygg i Ulricehamns och Tranemo kommuner har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska upphävas och nämndens beslut fastställas.

Tranemo-Uddebo Missionsförsamling har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Samverkansnämnden miljö och bygg i Ulricehamns och Tranemo kommuner har anfört i huvudsak följande. Den sökta åtgärden tar inte tillräcklig hänsyn till vare sig byggnadens karaktärsdrag eller det samhällshistoriska värdet. Byggnaden har en solitär funktion i bebyggelsen som med sin karaktär tillför hela området ett stort värde. Karaktären består av enkel, varierad och tidstypisk utformning i tegel där materialen står i fokus. Byggnaden har stora arkitektoniska kvalitéer med skiftande tegelsättning där även den tydliga men väl anpassade tillbyggnaden från 1994 förstärker byggnadens karaktär. Ändringen till steniskivor på södergaveln innebär en ändring av byggnadens karaktär. Proportionerna av skivorna och vald monteringslösning påverkar upplevelsen av väggens dimensioner och uttryck. Eftersom fasadmaterialet inte har samma typ av pondus som resterande byggnad ger det ett splittrat intryck. Montering av skivor ger även andra problem i form av minskat takutsprång, djupare fönsternisch och större överhäng mot husets sockel. Dessa detaljer kommer också att skilja sig mot resterande byggnad och bidra till ett oroligt helhetsintryck. Om åtgärderna tillåts försvinner byggnadens karaktär. Det finns bättre lösningar, i första hand en ny tegelvägg i liknande kulör eller lagning av fogen. Det har lagts för stor vikt vid den ekonomiska bedömningen. Sökanden har inte visat att kostnaden för att reparera fasaden är orimlig. Fastighetens värde kommer att minska på längre sikt om ändringar inte görs varsamt. Det bör väljas en långsiktig lösning.

Tranemo-Uddebo Missionsförsamling har anfört i huvudsak följande. Att kyrkobyggnaden med sin karaktär tillför ett stort värde till hela området utgör ett

tyckande som saknar betydelse i målet. Byggnaden är inte en kulturbyggnad. Påverkan på taksprång, fönsternisch och överhäng på sockel får anses ringa utifrån befintliga mått. Att byta ut tegelväggen mot en ny sådan skulle innebära en mer än dubbelt så stor kostnad, vilket församlingen inte har möjlighet att finansiera. Det är fasadteglet som har frusit sönder varför lagning av fogen inte är en lösning. Steniskivorna är inte en kortsiktig lösning då materialet har fungerat väl under många år. Att påföra puts är en osäker metod på grund av det besvärliga västkustklimatet där puts inte rekommenderas.

REMISSYTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Boverket har ansett att nämnden har stöd för sin bedömning att åtgärden inte uppfyller varsamhetskravet i 8 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900) och därvid anfört i huvudsak följande.

När varsamhetskravet infördes betonades att kravet gäller alla byggnader. Kravet ska dock enligt förarbetena inte tillämpas så att det hindrar att andra väsentliga samhälls-krav tillgodoses. När bestämmelsen ändrades genom prop. 1997/98:117 angavs att syftet med bestämmelsen var att lyfta fram vardagslandskapets värden och ge dem ökad tyngd, vilket skulle ge en förstärkning av de kulturhistoriska och estetiska värdena. Varsamhetsbegreppet beskrevs som trohet inte bara mot originalets utseende utan även mot den teknik och de material med vilka det åstadkommits samt trohet mot bebyggelsens samspel med omgivningen.

Den aktuella byggnaden ligger exponerad i ett kvartershörn och är ursprungligen uppförd i en sparsmakad arkitektur där det arkitektoniska uttrycket i hög grad bygger på en materialverkan (tegel och puts) och en hög kvalitet i det hantverksmässiga utförandet. Genom fönsterpartiet med höga smala fönster inramat av en enkel tegelram annonseras byggnadens speciella funktion. Tillbyggnaden från 1994 är väl anpassad till den ursprungliga byggnadskroppen i skala, volym och materialval. Kläs delar av byggnaden in med steniskivor tillförs byggnaden ett material som är främmande för byggnadens karaktär. Utförandet med lösa skivor monterade utanpå fasaden kommer att på ett olyckligt sätt kontrastera mot det hantverksmässiga utförandet som i övrigt

karaktäriserar byggnaden. Det rutmönster skivorna bildar är också främmande för byggnadens karaktär. Då inklädnaden dras in cirka 50 centimeter på långsidorna uppstår en påverkan även på dessa. Eftersom ögonen alltid söker sig till det avvikande vid betraktandet av en byggnad innebär ingreppet en påtaglig visuell påverkan trots att den är begränsad.

Samhället kan ställa krav på en byggnads utseende utifrån bl.a. stads- och landskapsbilden, byggnadens form-, färg- och materialverkan samt hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och kulturvärden. Fastighetsägaren kan därför inte alltid välja den billigaste lösningen. Det saknas en teknisk undersökning som beskriver orsakerna till problemet med fukt och vilka olika metoder det finns för att avhjälpa problemet, men det är inte troligt att fasadteglet har blivit mer frostkänsligt på grund av inträngande smuts och surt regn. Mildare vinterklimat med ett ökat antal nollgraderspassager kan vara en förklaring. En vanlig lösning är att byta skadade tegelstenar till nya frostbeständiga stenar. Ett vanligt sätt är omfogning i kombination med hydrofobering (behandling med vattenavvisande medel). Den åtgärden har en begränsad varaktighet motsvarande en målad fasad. En annan lösning är att komplettera fasaden med en oorganisk tjockputs. Det finns andra metoder som kan antas bättre tillgodose varsamhetskravet utan högre merkostnader än vad som kan accepteras inom ramen för ett underhåll. Det saknas en utredning som motsäger detta.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Ändringar av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Vid prövning av en fråga om bygglov där detta varsamhetskrav aktualiseras ska hänsyn även tas till enskilda intressen.

Mark- och miljööverdomstolen finner inte skäl att ifrågasätta Boverkets bedömning att byggnadens arkitektoniska uttryck i hög grad bygger på en materialverkan och en hög kvalitet i det hantverksmässiga utförandet.

Att klä in en tegelfasad med skivor med en yta av finkrossad sten, s.k. steniskivor, kan som utgångspunkt inte sägas utgöra en varsam ändring av en byggnad, i synnerhet om ändringen görs på endast en av byggnadens fasader. Med hänsyn till vad som framkommit om betydelsen av materialverkan och det hantverksmässiga utförandet för byggnadens uttryck finns det inte skäl att göra någon annan bedömning i detta fall.

Med beaktande av vad Boverket uppgett om att det finns andra metoder för att åtgärda problemen med tegelfasaden som bättre kan tillgodose varsamhetskravet utan oacceptabla merkostnader, tillsammans med det faktum att det inte lagts fram någon annan utredning om kostnaden för sådana mindre ingripande åtgärder, finner Mark- och miljööverdomstolen att nämnden haft tillräckliga skäl för att avslå ansökan om bygglov. Vad Tranemo-Uddebo Missionsförsamling har framhållit föranleder ingen annan bedömning. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och nämndens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Roger Wikström, tekniska rådet Mats Kager och tf. hovrättsassessorn Alexander Häggkvist, referent.

Föredragande har varit Helen Agah.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-11-22
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr P 2013-17

PARTER

Klagande

Samverkansnämnden miljö och bygg i Ulricehamns och Tranemo kommun
Ulricehamns kommun
Miljö och samhällsbyggnad

Motpart

Tranemo-Uddebo Missionsförsamling

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2017-05-11 i ärende nr 403-7567-2017, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Bygglov för fasadändring på kyrkobyggnad på fastigheten XX i Tranemo kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Samverkansnämnden miljö och bygg i Ulricehamns och Tranemo kommun (nämnden) beslutade den 8 februari 2017 att avslå Tranemo-Uddebo Missionsförsamlings ansökan om bygglov för fasadändring på kyrkobyggnad på fastigheten XX.

Efter överklagande av missionsförsamlingen beslutade Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) den 11 maj 2017 att upphäva beslutet och återförvisa ärendet till nämnden för fortsatt handläggning. Detta eftersom länsstyrelsen bedömde att hinder mot bygglov enligt 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap 17 § plan- och bygglagen (PBL) inte fanns.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva beslutet och fastställa nämndens beslut.

Till stöd för sin talan har nämnden uppgett i huvudsak följande.

Byggnaden är en tidstypisk byggnad från 1950-talet med en tillbyggnad från år 1994 som utförts på ett varsamt sätt och tillvaratagit byggnadens ursprungliga karaktärsdrag. Byggnaden har ett tidstypiskt karaktärsdrag med en enkel men varierad utformning och en skiftande framtoning i och med sitt bruna tegel. Byggnaden har även en tydlig inramning runt fönsterpartier på norr- och söderfasaden med ett karakteristiskt ljusare inslag och detaljer av skiftande tegelsättning med utstickande stenar på var sida om fönsterpartierna. Byggnaden besitter ett arkitekturhistorisk och arkitektoniskt värde. Kyrkobyggnaden är historiskt värdefull.

Byggnaden kommer få en helt annan utformning i form av stora skivor som kommer att påverka hela västra fasadväggen samt i någon omfattning norra och södra fasadväggarna.

Fasadändringen får betydande påverkan på byggnadens tidtypiska utformning och karaktär och kan därmed inte uppfylla varsamhetskravet enligt 8 kap. 17 § PBL. Materialbytet skulle även påverka helhetsintrycket av byggnaden och utgöra förvanskning. Den föreslagna åtgärden skulle både innebära att byggnaden förstördes och omgivningen med de vackra byggnaderna påverkades negativt. Att vid fasadbytet använda ett material som ska försöka efterlikna nuvarande material gör saken ännu värre. Att använda en annan typ av tegel hade varit en bättre lösning.

Man kan på ett enkelt sätt återskapa fasaden i dess ursprungliga skick. Nämnden ser ett värde i att behålla fasaden i dess ursprungliga skick.

Tranemo-Uddebo Missionsförsamling har bestritt yrkandet och har anfört i huvudsak samma omständigheter till stöd för sin talan som hos länsstyrelsen med följande tillägg. De hittills vidtagna åtgärderna har inte löst problemet med fukten. Genom den nu föreslagna åtgärden får gaveln ny struktur och färg. För att hörnen ska bli bra kommer skivor att sättas upp även på långsidorna, dock endast vid hörnen mot gavelsidan. Det föreslagna materialet håller för alltid. Församlingen har valt det material som mest liknar tegel, så kallad steniskiva. Det finns inte pengar till att återskapa tegelväggen i ursprungligt skick och det är ohållbart att ha fukt i fasaden. Att bygga upp gavelfasaden i tegel kostar sannolikt ett antal hundratusen kronor mer än att använda nu föreslaget material. Sammanfattningsvis är ändringen av fasaden motiverad av tekniska och ekonomiska skäl.

Mark- och miljödomstolen har den 23 oktober 2017 hållit sammanträde och syn vid kyrkobyggnaden. Domstolen har då även hållit syn på en bit av en sådan skiva som bygglovsansökan avser.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen instämmer i den bedömning som länsstyrelsen har gjort i det överklagade beslutet med följande tillägg.

Domstolen kunde vid synen konstatera att den aktuella byggnaden har en tydlig egen karaktär men att den inte samspelar med omgivande bebyggelse på ett sådant sätt att den utgör en viktig del i en större bebyggelsemiljö. Ansökan kan därför inte sägas stå i strid med 2 kap. 6 § första stycket p.1 eller tredje stycket PBL. Skivorna ska sättas upp på byggnadens västra gavel, som är den sida av byggnaden som är mest utsatt för väder och vind, och som också är byggnadens baksida och den som har minst allmän påverkan. I fråga om bedömningen i förhållande till varsamhetskravet i 8 kap. 17 § PBL är det också av betydelse att det skulle bli väsentligt dyrare att bygga en ny tegelvägg jämfört med att sätta upp skivorna. Det har framkommit att missionsförsamlingen har en begränsad ekonomi och behöver åtgärda väggen. Vid den avvägning som ska göras enligt 2 kap. 1 § PBL mellan allmänna och enskilda intressen kan hävdandet av det allmänna intresset som varsamhetskravet utgör inte anses väga tyngre än det enskilda intresset av att få genomföra fasadändringen.

Med hänsyn till det anförda ska överklagandet avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 427)

Överklagande senast den 13 december 2017.

Stefan Mattsson

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Stefan Mattsson, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit tingsnotarien Sara Forsberg.